

با اندیشمندان حسابداری جهان آشنا شویم

یوجی ایجیری (۱۹۳۵ -)

گردآوری و ترجمه: دکتر غلامرضا اسلامی بیدگلی - بتول زارعی

مخترع دفترداری ثبت سه طرفه

ایجیری پس از فارغ التحصیل شدن سه سال در شهر توکیو به کارآموزی پرداخت. ابتدا با یک شرکت کوچک و سپس با موسسه پرایس واترهاوس (Price Waterhouse). در سال ۱۹۵۹ جهت شرکت در دوره کارشناسی ارشد در دانشگاه مینه سوتا (Minnesota) در ایالات متحد، پرایس واترهاوس را ترک کرد و در سال ۱۹۶۰ توانست فوق لیسانس خود را از آن دانشگاه دریافت کند. در این سال او همچنین عضو بتا آلفا پسی (Beta Alpha Psi) شد. سپس در امتحانات دکترای دانشگاه کارنگی ملون (Carnegie Mellon) شرکت و در سال ۱۹۶۳ مدرک دکترای خود را دریافت کرد.

وی در سالهای ۱۹۶۳-۶۷ عضو هیئت علمی دانشگاه استنفورد (Stanford) بود؛ از ۱۹۶۳ تا ۱۹۶۵ به عنوان استادیار و از ۱۹۶۵ تا ۱۹۶۷ به عنوان دانشیار فعالیت کرد و در ۱۹۶۷ به عنوان استاد به کارنگی ملون بازگشت. در ۱۹۷۵ به سوی استادی و در سال ۱۹۸۷ به بالاترین کرسی دانشگاهی که آن دانشگاه به اعضای هیئت علمی اعطا می کند، دست یافت.

ایجیری در سازمانهای حرفه ای بسیاری فعال بوده است: عضویت انجمن حسابداری آمریکا (AAA) از ۱۹۶۳ و مشارکت در تعداد زیادی از کمیته های انجمن از جمله ریاست (۱۹۸۲-۸۳) و معاونت (۱۹۷۴-۷۵)

یوجی ایجیری (Yuji Ijiri) فرزند تا که جیرو (Take Jiro) و هیروکو هانو (Hiroko Hanno) در بیست و چهارم فوریه ۱۹۳۵ در شهر کوبه (Kobe) ژاپن زاده شد. از سنین کودکی به ریاضی علاقه مند بود و در شش سالگی در چرتکه متبحر شد و زمانی که سال دهم دبیرستان بود پدرش که صاحب یک قنادی بود از او خواست که حسابداری قنادی او را انجام دهد. یوجی ایجیری از این کار لذت می برد و به همین علت تصمیم گرفت که حسابداری رسمی شود. در سال ۱۹۵۲ مدت کوتاهی قبل از فارغ التحصیل شدن از دبیرستان اقتصاد نارا (Nara) امتحانی را گذراند که او را قادر ساخت بدون داشتن تحصیلات دانشگاهی حسابداری رسمی شود. در تداوم تحصیلات شبانه، در سال ۱۹۵۶ در مدرسه عالی^۱ داشیشا (Doshisha) در کیوتو (Kyoto) امتحان حسابداری رسمی را گذراند و طی گذراندن دوره عملی سه ساله، وارد دانشگاه ریت سومیکان (Ritsumeikan) در کیوتو شد و در سال ۱۹۵۶ لیسانس حقوق را دریافت کرد. همچنین در همین سال (در سن ۲۱ سالگی)، دوره حسابداری رسمی را تمام کرد و هنوز طبق آمارها جوانترین فرد در کشور ژاپن است که توانسته است در سن ۲۱ سالگی حسابداری رسمی شود.

او تنها فردی است

که چهار بار

مفتخر به دریافت

جایزه مشارکت

برجسته در

ادبیات

حسابداری از

انجمن حسابداری

امریکا و انجمن

حسابداران

رسمی امریکا

(AICPA)

شده است

انجمن. او همچنین مشاور شماری از شرکتها و سازمانهای غیرانتفاعی بوده است.

ایجیری بیش از ۱۰۰ مقاله برای ژورنالهای حرفه‌ای نوشته و رسالات و کتابهای زیادی تألیف کرده است از جمله: **شالوده‌های سنجش حسابداری: پژوهشی از لحاظ ریاضی، اقتصادی و رفتاری**^۲ (۱۹۶۷)، **تئوری سنجش حسابداری**^۳ (۱۹۷۵)، **توزیع چوله و بزرگی شرکت‌های تجاری**^۴ به همراه هربرت ای سیمون (Herbert A. Simon) در ۱۹۷۷، **شناخت تعهدات و حقوق قراردادی**^۵: مطالعه‌ای تحقیقی در موضوعات مفهومی (۱۹۸۰)، حسابداری بهای تمام شده تاریخی و **عقلایی بودن آن**، حسابداری ساخت یافته در APL (۱۹۸۴) و **حسابداری تکانه و دفترداری ثبت سه‌طرفه**^۶ (۱۹۸۹) به همراه ویلیام کوپر (William W. Cooper). این دو، همچنین چاپ ششم فرهنگ حسابداری کهلر را در ۱۹۸۳ پس از مرگ نویسنده **اریک کهلر** (Eric L. Kohler) که عضو تالار مشاهیر حسابداری بود، ویرایش کردند. بسیاری از کتابهای **ایجیری** به زبان ژاپنی و بعضی به زبان فرانسه و اسپانیایی ترجمه شده‌اند.

ایجیری به عنوان استاد حسابداری و محقق ماندگار جوایز زیادی دریافت کرده است. او تنها فردی است که چهار بار مفتخر به دریافت جایزه مشارکت برجسته در ادبیات حسابداری^۸ از انجمن حسابداری آمریکا و انجمن حسابداران رسمی آمریکا (AICPA) شده است (۱۹۶۶ و ۱۹۶۷ و ۱۹۶۸ و ۱۹۶۹). در ۱۹۸۵ به عنوان استاد بین‌المللی ممتاز انجمن حسابداری آمریکا انتخاب شد و در ۱۹۸۶ جایزه مربی برجسته حسابداری^۹ آن سازمان را دریافت کرد.

او در ۱۷ ژوئن ۱۹۶۲ با **توموکو نیشی مورو** (Tomoko Nishimuro) ازدواج کرد و صاحب دو فرزند است و از تفریحات مورد علاقه‌اش حل جدول، هاکی و کامپیوتر می‌باشد.

شاید بتوان گفت ساده‌ترین راه توصیف اهمیت و میزان نقش **یوجی ایجیری** برگزیده شدن او از سوی تالار مشاهیر حسابداری دانشگاه اوهایو (Ohio) در سال ۱۹۸۹ باشد و اینکه او تنها شهروند ژاپنی است که در

۱۹۸۳ به عنوان رئیس انجمن حسابداری آمریکا انتخاب شده است. بنابراین او به خاطر نقشی که در نیمی از حرفه داشته است و همچنین به خاطر تحقیقات و فعالیت‌هایش در دنیای حسابداری کسب شهرت کرده است. شهرت او جهانی است و باز می‌گردد به پایان نامه دکترای او در ۱۹۶۳ با عنوان «اهداف مدیریت و حسابداری برای کنترل»^۱ که در ۱۹۶۵ توسط نشریه نورت هلند (North Holland) منتشر شد و سپس به زبانهای ژاپنی، فرانسه و اسپانیایی ترجمه گردید.

تقریباً می‌شود گفت که، ایده **صفحه گسترده**^{۱۱} (کاربرگ الکترونیکی) حسابداری که توسط **ایجیری** در آن کتاب به کار رفته بود از مدت‌ها قبل در ادبیات تحقیق در عملیات و کامپیوتر و حسابداری که به وسیله خود او تألیف شده بود راه خود را گشوده بود. استفاده از کاربرگ الکترونیکی و موضوعات مرتبط با ارائه ماتریسی در کتاب «حسابداری تکانه و دفترداری ثبت سه‌طرفه: بررسی ساختار پویای سنجش حسابداری» نیز بررسی شده‌اند.

در زمان تولد **ایجیری**، کشور ژاپن سرپایدارگیر جنگ جهانی دوم بود و او همراه خانواده‌اش و برای فرار از بمباران هوایی به نواحی روستایی اطراف شهر رفتند و در آنجا بود که ریاضی را از معلمی که مانند او از شهر آمده بود آموخت. دو مرد تأثیر زیادی در ساختن شخصیت و عقاید **ایجیری** داشتند یکی پدر او و دیگری معلمش **تامینوسو که نیشیمارو** (Taminosuke Nishimaro) و در واقع گرایش فلسفی و محققانه معلم او تکمیل‌کننده نقش عملگرا و واقع‌گرایانه پدرش بود.

تاسن ۲۴ سالگی، **ایجیری** ۱۶۵۰ دلار پس‌انداز کرد و با این پس‌انداز توانست به آمریکا مهاجرت کند و چنانکه گفته شد برای دوره دکتری به دانشگاه کارنگی ملون وارد شود. در کارنگی بود که **ایجیری** درگیر یک برنامه آموزشی پرهیجان، جدید و تحلیل‌گونه شد که فرصتهای جدیدی را برای او به وجود آورد تا به همراه هیئت علمی آنجا وارد پروژه‌های تحقیقاتی گردد. از جمله این دانشمندان می‌توان **هربرت سیمون** (Herbert Simon) را نام برد که بعدها جوایزی مهم را

ایجیری

در چهارمین

رساله خود

در انجمن

حسابداری آمریکا

تحت عنوان

«حسابداری تکانه

و دفترداری ثبت

سه‌طرفه» نوشته

است

برای

شناخت گذشته

باید آینده را

شناخت

ایجیری چهار بار برنده جایزه انجمن حسابداری آمریکا و انجمن حسابداران رسمی امریکا بوده است

دریافت کرد از جمله: جایزه مشارکت برجسته علمی از جامعه روانشناسان آمریکا بخاطر مقاله **فرایند شناخت**^{۱۲}، جایزه ای به خاطر **هوش مصنوعی و علوم کامپیوتر**^{۱۳} از جامعه ماشینهای محاسب، جایزه نوبل (در اقتصاد و اقتصادسنجی) و مدال علمی علوم از دولت آمریکا. از دانشمندان دیگر می توان **ریچارد سایرت** (Richard Cyert) و **جیمز مارچ** (James March) را نام برد که آن موقع درگیر تحقیق کلاسیک خود، تئوری رفتاری شرکت (۱۹۶۳) بودند. همچنین می توان از **کوپر** (W.W. Cooper) نام برد که به نوعی پیشرو در کاربرد **رویکردهای مقداری**^{۱۵} و مسئول آموزش حسابداری، اقتصادسنجی و پژوهش عملیاتی بود. او بود که **ایجیری** را به نوشتن پایان نامه اش در حسابداری متقاعد کرد.

ایجیری با نزدیک شدن دریافت مدرک دکتری توانست رضایت استادش نیشیمارو را برای ازدواج با دختر او کسب کند و پس از ازدواج به همراه همسرش به آمریکا بازگشت. پس از دریافت مدرک دکترای مدت ۴ سال به دانشگاه **استانفورد** (Stanford) رفت و در آنجا با منطق، ریاضی، فیزیک و فلسفه آشنایی بیشتری پیدا کرد. در این زمان **ایجیری** به خوبی با امر تحقیق مانوس شده بود و کارهایی انجام داد که منحصر به حسابداری نبود بلکه به علوم دیگر از جمله اقتصاد، اقتصادسنجی، آمار، پژوهش عملیاتی، تئوری سازمان، ریاضیات، منطق و غیره مرتبط بود. آنهایی که علاقه مند به سخنرانی سال ۱۹۲۴ **هنری راند هاتفیلد** (Henry Rand Hatfield) استاد حسابداری اوایل قرن ۱۹ با عنوان: «دفاع تاریخی از دفترداری» بودند، شیفته پاسخ **ایجیری** هستند که در ۱۹۷۵ توسط دانشگاه گارنکی ملون تحت عنوان **حسابداری، پیش به سوی آزادی**^{۱۶} چاپ شد. همان طور که گفته شد **ایجیری** بیش از ۱۰۰ مقاله و ۲۰ کتاب تالیف کرده است. او هم در آمریکا و هم در خارج از آمریکا به خاطر تلاشهای بی وقفه اش همیشه مورد تقدیر بوده است. **ایجیری** چهار بار برنده جایزه انجمن حسابداری آمریکا و انجمن حسابداران رسمی آمریکا بوده است

که عبارتند از:

۱- جایزه ۱۹۶۶: **قابلیت اتکا و عینیت**^{۱۷} سنجش در حسابداری، **اکانتینگ ری ویو** (Accounting Review)، ژوئیه ۱۹۶۶، به همراه **آر کی جی دیک** (R.K. Jaedicke)

۲- جایزه ۱۹۶۷: مبانی سنجش حسابداری: بررسی از لحاظ ریاضی، رفتاری و اقتصادی، **پرنیس هال** (Prantice-Hall)

۳- جایزه ۱۹۷۱: مدلی برای یکپارچه سازی هدفهای نمونه گیری در حسابرسی، **جورنال آو اکانتینگ ریسرچ** (Journal of Accounting Reserch)، بهار ۱۹۷۱، به همراه **رابرت کاپلان** (Robert S. Kaplan)

۴- جایزه ۱۹۷۶: تئوری سنجش حسابداری، که توسط انجمن حسابداری آمریکا در ۱۹۷۵ چاپ شد.

ایجیری در چهارمین رساله خود در انجمن حسابداری آمریکا تحت عنوان «حسابداری تکانه و دفترداری ثبت سه طرفه» نوشته است: «برای شناخت گذشته، باید آینده را شناخت» این نقل قول از کتابی است در زمینه شطرنج که توسط ریاضیدان بزرگ **ریموند اسمیلیان** (Raymond Smillyan) تالیف شده است که بهتر است به این شکل بیان شود: «گذشته قابل لمس تر می شود اگر بتوان آن را جهت بررسی تاثیر آینده در جهات مطلوب به کار بست. در واقع این همان شیوه ای است که **ایجیری** در حسابداری سه طرفه به کار بسته است.

ایجیری با علاقه زیاد کتابهای اسمیلیان را می خواند؛ ریاضیدانی فیلسوف که در موضوع «هستی شناسی» و خلقت مطالب زیادی نوشته است. در یک کتاب داستان برای کودکان چینی نوشته شده است: استاد نقاشی به کودکی که در حال نقاشی می گوید. نه نه، شما صراً آنچه را که هست نقاشی کرده اید، در حالی که هنر در این است که آنچه را که نیست نقاشی کنید.^{۱۸} و **ایجیری** مثالی از همین ابتکار است. چگونه است که او مبتکر ایده ثبت سه طرفه می شود؟ ارتباط اولیه بین ترازنامه و صورت سود و زیان توسط افراد دیگری از جمله **لوکا پاچولی** (Luca Pacioli)، مولف کتاب حسابداری دو طرفه در ۵۰۰ سال قبل تا به حال مطرح شده بود ولی چرا

پانوشته‌ها :

- 1- Junior College
● مدرسه عالی که درجه کاردانی یا فوق دیپلم می‌دهد.
- 2- Foundations of Accounting Measurement- A Mathematical, Economic, and Behavioral Inquiry
- 3- Theory of Accounting Measurement
- 4- Skew Distributions and the Sizes of Business Firms
- 5- Recognition of Contractual Rights and Obligations
- 6- Rationality
- 7- Momentum Accounting and Triple-Entry Book keeping
- 8- Notable Contributions to Accounting lecturer Award
- 9- Outstanding Accounting Educator Award
- 10- Management Goals and Accounting for Control
- 11- Spread Sheet
- 12- Cognitive Processes
- 13- Artificial Intelligence
- 14- Behavioral Theory
- 15- Quantitative Approaches
- 16- The Accountant: Destined to be free
- 17- Objectivity
- 18- Funds-Flow

منابع:

- <http://Fisher.osu.edu/acctemis/hof/ijiri.html>
- Michael Chatfield, Richard Vangermeersch, **The History of Accounting, An International Encyclopedia**, New York & London, Garland Publishing, inc, 1996, pp.284-285

کتابشناسی:

- Burns, T.J., and E.N. Coffman, **The Accounting Hall of Fame: Profiles of Fifty Members**. Columbus: College of Business, Ohio State University, 1991
- Ijiri, Y., **Momentum Accounting and Triple Entry Bookkeeping: Exploring the Dynamic Structure of Accounting Measurements**, American Accounting Association Monograph No. 31, Sarasota, FL: American Accounting Association, 1989
- ---, **The Evolution of Bookkeeping: From Single to Double to Triple Entry Systems--** Interactive Courseware Written in Wing Z for the Macintosh in Color with Piano Accompaniment by Timothy W.McGuire, Pittsburgh: Carnegie Mellon University, 1990
- Smullyan, R., **5000 B.C. and Other Philosophical Phantasies**, New York: St. Martin's Press, 1983

هیچکس قبل از **ایجیری** نتوانسته بود این اصل را به صورت سودوزیان تعمیم دهد؟ پاسخ در قدرت خلافت **ایجیری** است. قدرت فوق العاده او در نفوذ به وجود چیزهایی که ظاهراً «وجود ندارند».

نتیجه این اقدامات این شد که اکنون سیستمی ایجاد شده است که در آن ترازنامه و تغییرات آن، صورت سودوزیان و تغییرات آن می‌توانند با هم در جدولهای پشتیبانی از جمله صورت گردش وجوه و تغییرات صورت گردش وجوه نشان داده شوند. ظاهر کلی صورتهای مالی حسابداری جدید به همراه کاربردهای جدید حسابداری و بهره‌برداری کامل از این صورتهای مالی، همگی در انتظار توسعه سیستمهای کامپیوتری و کسب تجربه به منظور پذیرش و استفاده موفقیت آمیز از آن هستند.

این سؤال هنوز مطرح است که چرا حدود ۵۰۰ سال قبل، از زمان پاچولی تا زمان **ایجیری**، با وجود این همه افکار روشن، این اتفاق در زمان **ایجیری** رخ داد؟ پاسخ در عمق نگاه **ایجیری** در مطالعاتی است که در بررسی شالوده حسابداری داشت و نهایتاً منجر به این استدلال توسط **ایجیری** شد که تمام حسابداری از جمله عرضه چند بعدی آن، می‌تواند از سه اصل ساده مشتق شوند که اصول بدیهی کنترل، کمیات و مبادلات هستند.

در کنفرانسی در شهر سینا (Siena) کشور ایتالیا، در بزرگداشت پانصدمین سال انتشار اولین نسخه حسابداری دو طرفه پاچولی، **ایجیری** اختراع خود یعنی حسابداری سه طرفه را ارائه کرد. مقاله او با عنوان «زیبایی ثبت دوطرفه و تاثیر آن بر ماهیت اطلاعات حسابداری» در شماره ۱۹۹۳ **اکنونومیک نوٹس** (Economic Notes) به چاپ رسید. آنهایی که رویکرد معلم مابانه را ترجیح می‌دهند می‌توانند به کتاب آموزشی کامپیوتری اخیر **ایجیری** مراجعه کنند تحت عنوان: «تحول دفترداری: از ثبت یکطرفه تا دوطرفه و سپس سه طرفه».

